

OKUL ÖNCESİ ADAB OKULU

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

YEKDER Yayınları - 8

OKUL ÖNCESİ ADAB OKULU - ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Yazarlar

Ayşe Öztürk
Hatice Kübra Baylan
Nurcan Yıldırım
Ruşen Yavuz
Tülin Öztürk

Yayın Koordinatörü

Yasin Aydın

Editör

Elif Konar Özkan

Kapak Tasarımı ve Grafik Tasarım

Aslıhan Uçar

Fotoğraf

Ramazan Nurbaki

Baskı: Limit Ofset-Sertifika No:28397
Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Mat. Sitesi
ZA13 Zeytinburnu / Topkapı / İSTANBUL
T.0212 567 45 35 - 0212 567 43 56 F. 0212 567 45 33

1. Baskı: İstanbul, 2021

ISBN: 978-605-62640-7-8

© YEKDER Yayınları, 2021

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

YEKDER Yayınları

Sultantepe Mh. Cumhuriyet Cd. Fıstıkağacı İş Mrk. No: 39/1 Üsküdar İstanbul
(0216) 460 25 50-51

YEKDER Yayınları Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği (YEKDER)'in markasıdır.

ÖN SÖZ

Binlerce yıllık yaşantı neticesinde ortaya çıkan ve çok yavaş biçimde değişen değerler toplumların benliğini ve kimliğini tanımlamada kullandıkları müstesna kıymetlerdir. Kültür ve medeniyetleri birbirinden ayırt etmede de değerler önemli bir yer tutmaktadır. Değerler, özü itibarıyla insanların nesnelere ve olaylara yükledikleri anlamlardır. Felsefede değerler estetik ve ahlaki değerler olarak iki grupta incelenmektedir. Beğendiğimiz nesnelere 'güzel' beğenmediklerimize "çirkin" diyerek anlam yükleriz. Olaylar ve davranışları ise genellikle ahlaki açıdan inceler, iyi veya kötü şeklinde nitelendiririz. Doğruluk, merhamet, sabır, sorumluluk gibi iyi olarak tasnif ettiğimiz ahlaki değerler davranışlarımız için bir ölçü oluşturur. Ahlaki değerlerin insanda tezahür etmiş hâline de erdem deriz. Bu erdemlerin alışkanlık haline gelmesi, insan davranışlarında süreklilik göstermesi yani karakter hâline gelmesi ise tüm toplumlar tarafından arzulanmaktadır. Eğitim faaliyetlerinin en önemli amacı iyi bir karakter inşa etmektir. Değerlerin yeni nesillere aktarılması ve erdemli bir toplumun oluşturulması bütün dünyada eğitim faaliyetlerinin özünü oluşturmakta, eğitimin her kademesinde öğretmenlerin davranışları öncelikle bu erdemleri inşa etmeye odaklanmaktadır. Ailelerin de eğitimden beklentilerinin başında erdemlerin benimsetilmesi ve geliştirilmesi gelmektedir.

Karakter gelişimi hayat boyu devam eden bir süreç olsa da karakterin şekillenmesi bakımından insan yaşamında en kritik dönem şüphesiz okul öncesi dönemdir. Okul öncesi dönemde iyi karakterin inşasında eğitim kurumlarının temel rolü ise erdemleri çocukların gelişim özelliklerine göre tanıtmak, çocuk ve gençlerin yaşamlarında karşılaştıkları durumlarda erdemli olan davranışın ne olduğunu örneklerle göstermek, erdemli davranışı sevdirmek, bunların alışkanlık hâline gelmesi için alıştırmalar yaptırmaktır. Yetişkinlerin hayatında erdemli tutum sergilemeyi gerektiren durumlar oldukça karmaşık olabilmektedir. Erdemli olan davranışa karar vermek için derin düşünmek ileri düzeyde zihinsel çaba sergilemek gerekmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim özellikleri ve karşılaştıkları yaşam durumları düşünüldüğünde ise erdemli olmak, temizliğe dikkat etmek, doğru bir iletişim kurmak, evde, sınıfta, sokakta görgü kurallarına uygun davranmak gibi büyük ölçüde âdâb-ı muaşerete uygun davranışlara denk gelmektedir.

Ülkemizde din ve değerler eğitiminin en yaygın olarak verildiği dönemlerin başında okul öncesi dönem gelmektedir. YEKDER tarafından yapılan araştırmalar neticesinde çoğu kurum tarafından çocukların bilişsel, sosyal ve ahlaki gelişim özelliklerinin çok ötesinde olan bir içerikle muhatap kılındığı tespit edilmiştir. Bu sorundan hareketle konunun uzmanları ile yapılan toplantılar neticesinde okul öncesi dönemde dini ve ahlaki gelişim ödevinin ne olması gerektiğine dair bir çerçeve çıkarılmıştır. Adab Eğitim Seti, okul öncesi ahlak ve karakter gelişimi

bakımından ilk aşamanın âdâb gelişimi olduğunu kabul ederek kurumsal eğitimin ilk aşaması olan okul öncesi dönemde bu minvalde bir eğitim verilmesi gerektiği kabulüne dayalı olarak hazırlanmıştır. Adab eğitiminin konuları, içinde bulunduğumuz çağda ve dünyada yaşayan okul öncesi çocukların günlük yaşamlarındaki durumlar esas alınarak belirlenmiştir. Konu içerikleri hazırlanırken ise İslam ahlakı ve kültüründen hareket edilmiş ve peygamber efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v) örneklği merkeze alınmıştır. Başka bir ifadeyle sevgi, saygı, sorumluluk gibi evrensel değerler İslami bir perspektiften sunulmuştur.

YEKDER tarafından hazırlanan tüm eğitim modellerinde olduğu gibi bu çalışmada da program geliştirmede kullanılan bilimsel süreçler işletilmiştir. Bu minvalde öncelikle programın yaklaşımı ortaya konmuş, kazanımlar belirlenmiş, bu kazanımlara yönelik etkinlikler tasarlanmış, hazırlanan program ve materyaller farklı kamu ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında iki yıl pilot olarak uygulanmış, hazırlanan raporlar neticesinde revizyon çalışmaları tamamlanarak yayın aşamasına geçilmiştir. Böylelikle gönül rahatlığı ile eğitimcilerimize sunabildiğimiz sağlam ve etkili bir çalışma daha alana kazandırılmıştır.

Değerler eğitimi çalışmalarına önem veren okul öncesi öğretmenleri veya bu dönem çocuklarına eğitim veren değerler eğitimi öğretmenlerinin başucu kaynağı olmasını umduğumuz bu çalışmanın okul öncesi eğitim kurumlarındaki günlük realiteye uygun olmasına özen gösterilmiştir. Kitapta sunulan konuların ve etkinliklerin okullardaki etkinlik takvimi ile uyumu gözetilmiştir. Kamu veya özel okul öncesi eğitim kurumlarında değerler eğitimi adıyla yapılan uygulamalara kaynaklık etmek üzere hazırlanan bu çalışma okulların haftalık ders programı ve veli profiline göre haftada iki veya dört saat olarak uygulanabilecek bir esnekliğe de sahiptir.

YEKDER'in her biri kendi alanında yaygın bir kabul ve uygulama alanı bulmuş olan, ilkokul çocuklarına hitap eden "Ev Okulu" modeli, ortaokul ve lise gençlik çalışmalarındaki "Marifet Okulu" modeli, ebeveynlere yönelik "Ailede Din Eğitim Programı" gibi çalışmalarına Adab Okulu da eklenerek yediden yetmişe eğitim zincirinin eksik olan halkası da tamamlanmış oldu. YEKDER Çocuk Eğitimleri Komisyonu tarafından üç yıllık özverili bir çalışma neticesinde hazırlanan bu çalışmanın felsefesinin ortaya konması, saha araştırmaları ve uygulamaları, program ve etkinlik geliştirme çalışmaları ile yayın ve tasarım süreçlerinde emeği geçen tüm YEKDER mensublarını gönülden tebrik ediyorum.

Okul öncesi din ve ahlak eğitiminde taşları yerine oturtma işlevi görmesi temennisiyle Adab Okulu'nun eğitim dünyamıza hayırlar getirmesini diliyorum.

Doç. Dr. Yusuf Alpaydın

İÇİNDEKİLER

SELAMLAŞMA

11

BESMELE

17

TEMİZLİK

27

SOFRA ADABI

41

BEN KİMİM?

55

SEVGİ

61

SAYGI

73

SORUMLULUK

85

YARDIMLAŞMA

95

DUA VE TEŞEKKÜR

109

DOĞRULUK VE GÜVENİLİRLİK

117

SABIR VE HOŞGÖRÜ

129

ÖZEL GÜN VE GECELER

135

OKUL ÖNCESİ DEĞERLER EĞİTİMİ İLE İLGİLİ HEDEF VE KAZANIMLAR

PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

- ✓ Toplumsal değerleri İslami perspektiften verme.

HEDEFLER

- ✓ İslami değerler ve kavramlara aşinalık kazandırma.
 - ✓ İslami değerler ve kavramları sevdirmeye.
 - ✓ İslam adabına uygun davranış edindirme.

PROGRAMIN YAPISI ve KAPSAMI

Okul öncesi, çocuğun duygu gelişiminde temellerin atıldığı dönemdir. Bu döneme ait gelişmelerin nasıl seyrettiği yönünde birçok araştırma yapılmış, eserler kaleme alınmıştır. Yapılan çalışmalar göstermiştir ki çocuğun içinde oluşan duygularla kendince bir Allah algısı vardır. Ebeveynler çocuklara din eğitimi verirken İslami değer ve kavramlara aşinalık kazandırmayı, sevdirmeyi ve İslam adabına uygun davranış edindirmeyi hedeflemelidir. Bazı faaliyetlerle (oyun, hikâye, masal vb.) fark ettirilen dinî kavramlar, zamanla olgunlaşarak çocuğun dünyasında anlam kazanacak ve davranış haline dönüşecektir. Bu dönemde din, kurallar bütünü olarak değil, yaşam içinde uygulanan ahlaki değerler olarak sunulmalıdır. Çocuk, ilerleyen zamanlarda dinî bilgisini geliştirdikçe tecrübeleri ona ışık tutacaktır.

Çocuğun sevgi ile ulaştığı her bilgi onun duygu dünyasında dinî değerler adına yapıcı bir temel oluşturur. Böylelikle sevgi temeliyle atılan bu tohumlar çocuğun bütün yaşamında davranış halini alacaktır.